

Józef Marcinkiewicz, Andrzej Krzyszowski

Nowa Wieś, st. 12, gm. Bledzew, woj. gorzowskie, AZP 51-12/55

Informator Archeologiczny : badania 29, 42-43

1995

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

worskiej, wczesnośredniowiecznej. Ślady osadnictwa z neolitu, wczesnej epoki brązu, późnego średniowiecza.

*Literatura: *Archeologiczne badania...*, s. 117-195.

Nowa Wieś, st. 12
gm. Bledzew, woj. gorzowskie
AZP 51-12/55

PP Pracownie Konserwacji Zabytków
 Ośrodek Naukowo-Konserwatorski
 Pracownia Archeologiczna w Poznaniu

Badania prowadził mgr Józef Marcinkiewicz (autor sprawozdania) przy współpracy mgr. Andrzeja Krzyszowskiego. Finansowane przez EuRoPol Gaz SA w Warszawie. Pierwszy sezon badań. Wielofazowa osada wczesnośredniowieczna (głównie fazy A/B), osada ludności kultury lużyckiej (V okres epoki brązu?), osada ludności grupy gubińskiej kultury jastorfskiej? (późny okres przedrzymski), osada późnośredniowieczna.

Stanowisko odkryto wiosną 1995 r. w trakcie badań wykopaliskowych na sąsiednim, oddalonym o 200 m na zachód stanowisku Nowa Wieś 1 (badania S. Gołuba i W. Mazurka). Położone jest 1,5 km na południowy zachód od wsi, na lekkim wyniesieniu wśród łąk, otoczonym od wschodu, południa i zachodu terasą zalewową rzeki Jordanki, bezpośrednio na północ od stawów rybnych, między drogą gruntową do Grochowa a rzeczką. Przebadano obszar 26 arów w pasie 200 x 13 m, ściśle ograniczony co do miejsca i szerokości wykopu lokalizacją przyszłego gazociągu tranzytowego oraz klauzulą badań ratowniczych z nim związanych. Wykopaliska przeprowadzono późną jesienią 1995 r. Nadkład humusu zepchnięto spychaczem.

Wykopem archeologicznym o orientacji wschód-zachód przecięto domniemane centrum osady wczesnośredniowiecznej, ustalając jej średnicę na 170 cm. Na tej przestrzeni w nieprzerwanym ciągu wystąpiło 130 obiektów archeologicznych, w większości wczesnośredniowiecznych (m.in. 30 półziemianek, 19 jam przeważnie zasobowych, 16 palenisk wolno stojących, 2 piece, kuźnia, grób szkieletowy, 30 dołków postłupowych). Większość półziemianek, o regularnych kształtach, posiadała paleniska wewnątrz budynku, nierzadko o konstrukcji kamiennych. Wystąpiły one w kilku skupiskach na przestrzeni odkrytego wykopu, zawsze w towarzystwie kilku wolno stojących palenisk i jam (zasobowych). Obiekt 21 stanowił resztki niewielkich rozmiarów pieca gospodarczego, stojącego pośrodku owalnej, słupowej budowli naziemnej. Obiekty 28 i 29 to piec z gliny umieszczony w półziemiance o niewątpliwej funkcji gospodarczej (chlebowy?). W obiekcie 39 (półziemianka z paleniskiem) odkryto dużych rozmiarów czworokątne naczynie gliniane, płaskie, o niskich prostokątnych ściankach, służące być może jako tzw. prażnica. Obiekt 1, o wymiarach 6 x 8 m, okazał się głęboką na 1,5 m ziemianką, o co najmniej trzech pomieszczeniach wewnątrz, wydzielających się u spągu w odrębne ziemianki. Od północno-wschodniej strony budowli zanotowano dodatkowe pomieszczenie w formie ziemianki, połączonej z zasadniczą wejściem o szerokości 1 m na poziomie spągu obiektów. Obiekty wczesnośredniowieczne zawierały w większości bardzo bogaty materiał ceramiczny, liczne kości zwierzęce, węgle drzewne, polepę konstrukcyjną pieców, przepalone, ale również obrabiane kamienie z konstrukcji palenisk. Z zabytków wydzielonych zebrano m.in. 19 oselek i gładzików kamiennych, 8 rozcieraczy, 2 fragm. radlicy? kamiennej, 5 szydeł kościanych, 4 gliniane przęśliki, 4 noże żelazne, 5 ćwieków żelaznych, żelazne okucie w formie tulejki, żelazne okucie pasa, fragm. ornamentowanej kości, inkrustowaną srebrem? zawieszkę żelazną bądź fragm. monety?, fragm. poroża jeleniowatych. Niecodziennym okazał się obiekt 108 — grób szkieletowy zlokalizowany na osadzie, między ziemianką i jamą produkcyjną (paleniskiem). Intencjonalne ułożenie obu dłoni (kości) bezpośrednio za głową osobnika wskazywałoby na celowe ćwiartowanie ciała, być może dolne kończyny również były ucięte (fragm. kości piszczelowej tkwił w nienaturalnym położeniu, wbity między kości

udowe), ale tu ich częściowy brak można tłumaczyć zniszczeniem orką. Najprawdopodobniej zmiadzżona kość czołowa czaszki i tkwiący w jej środku fragm. ostrego narzędzia bądź grotu (czubek w kształcie ostrosłupa o długości 1 cm) wzmacniają tezę o nienaturalnej śmierci „czarownika, -cy”. Czy grób jest synchroniczny z przylegającymi doń z obu stron obiektami wczesnośredniowiecznymi, trudno na tym etapie badań orzekać. Na wschodnim skraju stanowiska, najbliższej rzeki, ulokowana została kuźnia — obiekt okazałych rozmiarów (7 x 3 m), wkopany na 1,5 m w ziemię, z kształtnym, czworokątnym, skonstruowanym z kamieni i gliny piecem kopułowym i zapadniętym destruktem pomieszczenia kuźni właściwej. Znalezione doły postłupowe wskazują na zadaszenie budowli. Z obiektu wydobyto oprócz nielicznej ceramiki kilka istotnych dla jego interpretacji przedmiotów z żelaza, m.in. młotek do podkuvania koni, podkowę, kilka ćwieków (hufnali?), ostrze dużego noża, belt kuszy, 2 przecinaki, przebijak, fragm. blaszki lub okucia. Ceramika znaleziona w kuźni datuje ją na co najmniej schyłek wczesnego średniowiecza. Najprawdopodobniej obiekt jest już późnośredniowieczny, gdy tymczasem gros materiału ceramicznego z większości półziemianek, palenisk i jam datuje je na wczesne fazy osadnictwa słowiańskiego (prapolskiego). Nielicznie wystąpił tu jednak również materiał z faz późniejszych.

Zidentyfikowano także 9 obiektów określonych na brązowy horyzont kultury łużyckiej (półziemianka, 5 jam, palenisko, 2 naziemne budowle słupowe). Poza ceramiką znaleziono kilka zabytków brązowych: szpilę, zausznicę, blaszkę oraz fragm. brązowej lub srebrnej zawieszki. Na podstawie form naczyń 9 obiektów (4 półziemianki, 3 paleniska, jamę i piec) zakwalifikowano do grupy gubińskiej kultury jastorfskiej. Charakterystyczny, gładki, czarny, stożkowaty, jednouchy dzban, o łagodnym załomie z lejkowatym brzegiem i wyodrębnioną stożkową szyjką, oraz fragm. wielkiego naczynia zasobowego z uchem i listwą plastyczną ze złóbkami pod szyjką wydają się pochodzić ze schyłkowych faz trwania tej kultury, przypadających na fazę środkową późnego okresu przedrzymskiego. Potwierdzają to również liczne facetowane brzegi.

Materiały i dokumentacja znajdują się w Ośrodku Naukowo-Konserwatorskim PP PKZ w Poznaniu.

Nowe Żabno, st. 10
gm. Nowa Sól, woj. zielonogórskie
AZP 66-16/94

Muzeum Archeologiczne Środkowego
Nadodrza w Świdnicy k. Zielonej Góry

Badania prowadził zespół pracowników pod kierunkiem dr. Jarosława Lewczuka (autor sprawozdania). Finansowane przez Dyрекcję Okręgową Dróg Publicznych w Zielonej Górze. Osada ludności kultury łużyckiej z III okresu epoki brązu.

Konieczność przeprowadzenia badań wykopaliskowych na stanowisku wynikała z faktu budowy obwodnicy miasta Nowej Sól, wraz z towarzyszącymi drogami dojazdowymi, wiaduktami i całą infrastrukturą. Stanowisko położone jest na płaskim polu uprawnym, w bezpośredniej bliskości podmokłych łąk związanych z bezimiennym ciekim, płynącym pomiędzy wsiami Nowe Żabno i Ciepeliów, ok. 1000 m na południe od centrum wsi.

Założono, wyeksplorowano i zasypano sprzętem mechanicznym wykop badawczy o powierzchni ok. 2 arów, usytuowany na wschód od drogi dojazdowej do wiaduktu WD-2, na trasie budowanej obwodnicy. Zaobserwowano ślady warstwy kulturowej osady ludności kultury łużyckiej z III okresu epoki brązu, datowanej pojedynczymi fragm. ceramiki zdobionej charakterystycznymi, wypychanymi od wewnątrz guzami. W warstwie ornej wystąpiły też pojedyncze fragm. ceramiki późnośredniowiecznej i nowożytnej, które dostały się tam wraz z wywożonym w przeszłości na pola obornikiem z pobliskiej wsi.

Rozpoznano zachodni skraj osady położonej bardziej na wschód od planowanej inwestycji drogowej.

Ze względu na dostateczne rozpoznanie stanowiska i brak dalszych zagrożeń związanych z budową drogi dojazdowej do wiaduktu prace zakończono.